

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2128/2020
21.05.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Браниславе Апостоловић, председника већа, Бранислава Босиљковића, Бранке Дражић, Данијеле Николић и Добриле Страјина, чланова већа, у парници тужица АА из ..., чији је пуномоћник Владимир Белада адвокат из ..., против тужене Републике Србије - Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради накнаде нематеријалне штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 6669/19 од 17.12.2019. године, у седници већа одржаној дана 21.05.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

НЕ ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 6669/19 од 17.12.2019. године - одлуке садржане у трећем ставу изреке.

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 6669/19 од 17.12.2019. године - одлуке садржане у трећем ставу изреке.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 6669/19 од 17.12.2019. године у другом ставу изреке тако што **СЕ ОДБИЈА** као неоснована жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Вишег суда у Београду П 1241/16 од 04.04.2019. године у трећем ставу изреке - у погледу накнаде нематеријалне штете за претрпљени страх.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да на име трошкова поступка по ревизији исплати тужиоцу износ од 12.000,00 динара у року од 15 дана од достављања преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П1241/16 од 04.04.2019. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена Република Србија - Министарство правде да тужиоцу АА из ... на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободе исплати износ од 2.242.000,00 динара са законском затезном каматом од 04.04.2019. године до исплате, у року од 15 дана од дана пријема пресуде под претњом принудног извршења. Ставом другим изреке, делимично је одбијен тужбени захтев за накнаду нематеријалне штете

за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободе, преко досуђеног износа до 2.242.000,00 динара до износа од 5.820.000,00 динара, са законском затезном каматом од 04.04.2019. године до исплате. Ставом трећим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да на име накнаде нематеријалне штете исплати тужиоцу за претрпљени страх износ од 100.000,00 динара и за умањење опште животне активности износ од 500.000,00 динара, укупно износ од 600.000,00 динара са законском затезном каматом од 04.04.2019. године до исплате у року од 15 дана од дана пријема пресуде под претњом принудног извршења. Ставом четвртим изреке, делимично је одбијен тужбени захтев за накнаду нематеријалне штете за претрпљени страх, преко досуђеног износа од 100.000,00 динара до износа од 500.000,00 динара и за умањење опште животне активности, преко досуђеног износа од 500.000,00 динара до износа од 1.000.000,00 динара, све са законском затезном каматом од 04.04.2019. године до исплате. Ставом петим изреке констатовано је да је тужба повучена у делу за накнаду нематеријалне штете за претрпљене и будуће физичке болове у износу од 500.000,00 динара и за претрпљене душевне болове због наружености и умањења естетског изгледа у износу од 150.000,00 динара. Ставом шестим изреке, обавезана је тужена да накнади тужиоцу трошкове поступка у износу од 365.270,00 динара у року од 15 дана од дана пријема пресуде под претњом принудног извршења.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 6669/19 од 17.12.2019. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена пресуда Вишег суда у Београду П 1241/16 од 04.04.2019. године у првом и шестом ставу изреке, као и у делу трећег става изреке којим је делимично усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да на име накнаде нематеријалне штете за умањење животне активности исплати тужиоцу износ од 500.000,00 динара са законском затезном каматом од 04.04.2019. године до исплате. Ставом другим изреке, преиначена је пресуда Вишег суда у Београду П 1241/16 од 04.04.2019. године у преосталом делу трећег става изреке, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужена на исплату накнаде нематеријалне штете за претрпљени страх у износу од 100.000,00 динара са законском затезном каматом од 04.04.2019. године до исплате. Ставом трећим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена пресуда Вишег суда у Београду П 1241/16 од 04.04.2019. године у другом и четвртном ставу изреке. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену - дела којим је одбијена жалба тужиоца и дела којим је преиначена првостепена пресуда, тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права. Предложио је да се о изјављеној ревизији одлучује ради разматрања правних питања од општег интереса и уједначавања судске праксе у погледу висине новчане накнаде нематеријалне штете проузроковане неоснованим лишењем слободе.

Према одредби члана 404. став 1. Закона о парничном поступку (ЗПП), ревизија је изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом, ако Врховни касациони суд оцени да је потребно размотрити правна питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, уједначити судску праксу или дати ново тумачење права (посебна ревизија).

По оцени Врховног касационог суда, у овом спору нису испуњени услови предвиђени наведеном одредбом да би се дозволило одлучивање о посебној ревизији тужиоца у погледу правноснажне одлуке о одбијању тужбеног захтева за накнаду нематеријалне штете. Новчана накнада нематеријалне штете за душевне болове због неоснованог лишења слободе одређује се у сваком конкретном случају. Висина ове накнаде не може се „тарифирати“, односно утврђивати у одређеном новчаном износу за сваки дан који је неосновано проведен у притвору, јер је дужина трајања притвора само један, али не и једини критеријум, који се узима у обзир када се одлучује о висини накнаде. Уз ревизију је, као потврда неуједначене судске праксе, приложена пресуда Вишег суда у Београду П 431/16 од 26.12.2016. године. Наведена пресуда није снабдевана потврдом правноснажности, па зато не може бити доказ о неуједначеној судској пракси. Осим тога, овом пресудом није одлучено о накнади нематеријалне штете за душевне болове због умањења опште животне активности и претрпљени страх, за који се новчана накнада такође одређује у сваком конкретном случају, у зависности од начина на који се умањење животне активности манифестује, односно интензитета и дужине трајања страха.

Из наведених разлога, на основу члана 404. ЗПП, одлучено је као у првом ставу изреке.

Тужиочева ревизија, изјављена против другостепене пресуде у делу којим је одбијена његова жалба, није дозвољена ни по одредби члана 403. став 3. ЗПП. Према тој одредби, ревизија није дозвољена у имовинскоправним споровима ако вредност предмета спора побијеног дела не прелази динарску противвредност од 40.000 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе. Вредност предмета спора за који је тужбени захтев правноснажно одбијен износи 4.478.000,00 динара и нижи је од динарске противвредности 40.000 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе (4.934.592,00 динара), због чега ревизија тужиоца у том делу није дозвољена.

С`тога је, на основу члана 413. ЗПП, одлучено као у другом ставу изреке.

Одлучујући на основу члана 403. став 2. тачка 2. и члана 408. ЗПП о ревизији тужиоца изјављеној против другостепене пресуде у делу којим је преиначена пресуда првостепеног суда, Врховни касациони суд је нашао да је тужиочева ревизија у том делу основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је лишен слободе 14.11.2012. године. Решењем истражног судије Вишег суда у Београду Ки 929/12 од 15.11.2012. године тужиоцу је одређен притвор који је продужаван све до 14.03.2014. године, када је укинут. Правноснажном пресудом Вишег суда у Београду К 379/13 од 14.03.2014. године тужилац је ослобођен од оптужбе да је извршио кривична дела која су му била стављена на терет. Током боравка у притвору тужилац је трпео страх високог интензитета у трајању од 45 дана. Страх средњег интензитета трајао је око три месеца, са стабилним страхом око четири - пет месеци и израженом анксиозношћу, депресивношћу и забринутостју за живот и здравље. Пошто тужилац није умео да

психолошки и телесно превазиђе страх оболео је од мешовитог анксиозно депресивног синдрома и посттрауматског стресног поремећаја, психичких обољења од којих се лечи и након ослобођења из притвора.

На основу тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да претрпљени страх својим интензитетом и дужином трајања превазилази уобичајени страх којем је изложено свако лице које се лишава слободе, због чега је оправдано досудити посебну накнаду за тај вид нематеријалне штете у складу са одредбом члана 200. став 1. Закона о облигационим односима, а не као део јединствене штете због неоснованог лишења слободе.

Међутим, по схватању другостепеног суда, претрпљени страх не оправдава досуђивање посебне новчане накнаде у смислу члана 200. Закона о облигационим односима, јер није утврђено да је по том основу за тужиоца настао посебан вид штете, независан од нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе као јединственог вида нематеријалне штете за повреду права личности до које је дошло приликом лишења слободе.

По налажењу Врховног касационог суда, при одлучивању о делу тужбеног захтева којим је тражена накнада нематеријалне штете за претрпљени страх, другостепени суд је погрешно применио материјално право.

У случају накнаде штете због неоснованог лишења слободе примењују се и општа правила Закона о облигационим односима садржана у члану 155. и члановима 199-204 тог закона. То значи да се надокнађује свака врста претрпљене штете - материјална и нематеријална. Према члану 200. став 1. наведеног закона, новчана накнада се даје за претрпљене физичке болове, претрпљене душевне болове због смањења животне активности, наружености, повреде части, угледа, слободе и права личности, као и за страх, и то ако суд нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдавају.

Страх је психички осећај и последица неке опасности или кризне ситуације у којој се нашло лице које га доживљава. У случају неоснованог лишења слободе изазивају га акти лишења слободе, задржавања, притварања и боравка у затвору. Правична новчана накнада може се досудити за страх који је био интензиван и дужег трајања. Ако је интензиван страх кратко трајао накнада се може досудити ако је у дужем временском периоду нарушена психичка равнотежа оштећеног.

У конкретном случају, страх високог интензитета у трајању од 45 дана и страх средњег интензитета у трајању од три месеца, уз изражену анксиозност, депримираност и забринутост за живот и здравље, што је довело до појаве психичког обољења од којих се тужилац и даље лечи, оправдава досуђивање новчане накнаде штете по том основу. Управо зато се у овом случају не може применити правило на које је тужена указивала у жалби да нематеријална штета због неоснованог лишења слободе представља јединствени вид штете који обухвата све штетне последице које неосновано лишење слободе оставља на личност оштећеног. Околности случаја - интензитет и дужина трајања страха, који превазилази ниво страха који трпи свако притворено лице, уз нарушену психичку равнотежу и настала психичка оболења, оправдавају досуђивање посебне новчане накнаде за претрпљени страх, независно од

новчане накнаде за душевне болове због повреде права личности проузроковане неоснованим лишењем слободе, као јединственог вида накнаде.

Сходно изложеном, на основу члана 416. став 1. ЗПП, одлучено је као у трећем ставу изреке.

Тужиоцу су досуђени трошкови поступка по ревизији у износу од 12.000,00 динара, у складу са чланом 153. став 2. и 154. у вези члана 165. ЗПП и зато је одлучено као у четвртом ставу изреке.

Председник већа - судија
Бранислава Апостоловић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић